

NAGYVÁRAD

Főszerkesztő: HEGEDŰS NÁNDOR

Felelős szerkesztő: MARÓTSÁNDOR

A tizennégy pont Az erdélyi liberális képviselők memorandumuma

Megirtuk tegnap, hogy az erdélyi liberális blokk parlamenti tagjai szerdán Nagyváradon ismét tanácskozást tartottak. A blokk tudvalevőleg eredetileg csupán a határszéli liberális képviselőket és szenátorokat ölelte fel. Később azonban erdélyi parlamenti tagok is azt az óhajt nyilvánították ki, hogy a blokkal együtt akarnak működni és új értekezlet összehívását kérték.

A szerdai értekezlet elé dr. Cosma Gábor szenátor terjesztette elő a miniszterelnöknek átnyújtandó memorandum tervezetét, amit beható eszmecsere után pótlásokkal el is fogadtak. Ezt a memorandumot az őszi parlamenti ülésszak megnyitása előtt, a blokk tagjai testületileg fogják átnyújtani Bratianu Jonel miniszterelnöknek. A parlamenti tárgyalások során a blokk tagjai sűrűn fel fognak szólalni és eszméket konkrét indítványok formájába öntik.

A Nagyvárad alább közli főbb vonásaiban — de teljes hűséggel — a liberális képviselők és szenátorok blokkjának memorandumát. Nem fér hozzá kétség, hogy ez az emlékirat okos, szép és valóban a mai szomorú és sajnálatos közállapotok őszinte feltárása. Különösen hálásak vagyunk, hogy nem feledkeztek meg a képviselők és szenátorok a sajtóról. Sőt kifejezetten a határszéli sajtóról sem, amely még mindig a kivételes hatalom tüskéit hordja magában és a lapbeszűntetések és felfüggesztések damokleszkardja miatt szabadon nem mozoghat. A blokk minden sajtókorlátozás eltörlését kéri, mert a sajtószabadság megbénításának tudvalevőleg a korrupció veszi legjobban hasznát.

Felmerül bennünk az első percben a kérdés: mi lesz ennek a memorandumnak a sorsa, ha a kormányban nem lesz akarát, vagy erő, hogy ezeket a kívánságokat figyelembe vegye? Mi lesz, ha a blokk valamely tagja e memorandum értelmében fog indítványokat tenni és azt a többség — tehát saját pártja — leszavazza? Akkor is megmarad a blokk liberális blokknak?

Mindezek mellett az aggályok mellett nem kicsinyeljük a memorandum jelentőségét. A kormány eddig a kisebbségi sajtó felforgató rágalmainak, vagy a román ellenzéki pártok demagóg hazugságainak bélyegzhette azokat a vádakat, amelyeket közállapotaink ellen emelünk. De most, hogy hűséges, pártfegyelmezett tagjai ismétlik ugyanezeket: a kormány remélhetőleg el fogja hinni, hogy Erdély helyzete nem rózsás és a válság nemcsak némely irredenta agitátor fejében, hanem a valóságban is él. Valószínűleg nem marad tehát hatás nélkül a memorandum és némi enyhülést a feszült helyzetbe fog hozni.

Gyökeres javulásról azonban nem álmodozunk. Sokkal jobban meg van győződve a kormány az ő politikájának a helyességéről, sokkal görcsösebben ragaszkodik a kormány a régi mentalitáshoz,

semmint radikális változtatásokra hajlank. Hiszen mit lehet várni ott, hol a pénzügyminiszter a kereskedelmi és ipari kataklizma közepette azt jelenti ki, hogy pénzügyi válság csak a bankárok képzeletében van. Lehet ilyen felfogás, ilyen vakság mellett józan belátásban bízni?

Az az általános irányelv, hogy az erdélyi és kisebbségi ügyeket erdélyi ember vezesse, nem kielégítő. Nem minden er-

Mit kíván a memorandum

A memorandum bevezető sorai kifejtik, hogy a parlament tagjai teljes tudatában saját magukkal, választóikkal és a liberális párttal szemben vállalt kötelezettségüknek, szükségésnek tartják, hogy az őszi ülésszak előtt feltárják a miniszterelnök számára az erdélyi helyzetet, megismertessék vele a bajokat, rámutassanak a sérelmek okozóira és kifejtsek az orvoslás módzatait, annál is inkább, mert a miniszterelnök maga is felkérte erre az erdélyi parlamenti tagokat. Céljuk ezzel a memorandummal az, hogy a miniszterelnök teljesen és alaposan informálva legyen az erdélyi szituációról és az őszi ülésszak kezdetén benyújtandó törvényjavaslatoknál a parlamenti tagok részéről felsorakoztatott szempontokat figyelembe vehesse.

A memorandum 14 pontban foglalja össze az erdélyi parlamenti tagok kívánságait tömören, magvasan és őszinteséggel. E 14 pontot főbb vonásaiban a következőkben reprodukáljuk:

1. A memorandumot aláíró parlamenti tagok elítélik a demagóg és tisztán pártpolitikai célt szolgáló regionalizmust,

de követelik, hogy az erdélyi speciális érdekek, amennyiben azok az ország egyetemes érdekeivel összhangban állanak, respektáltassanak.

Ennek előfeltétele, hogy az erdélyi ügyeket azok intézzék, akik a helyzetet ismerik. Feltétlenül szükséges tehát, hogy első sorban a belügyminiszterium közügyi és megyei ügyosztályánál vezető állásban erdélyi hivatásos tisztviselő működjen, aki minden politikai változástól és befolyástól mentesen teljesítse feladatát. Kívánatos, hogy a többi miniszteriumban is a felsőbb tisztviselői karban erdélyi származású és az ottani helyzettel ismerős tisztviselők foglaljanak helyet. Már itt megemlítik, például, hogy az új közigazgatási törvényről is meglátászik, hogy annak megalkotásánál nem volt szava oly erdélyi tisztviselőnek, aki a javaslat megszerkesztését helyes irányba terelte volna. Ezzel a kérdéssel azonban egy újabb értekezleten fognak foglalkozni.

2. Tekintettel arra, hogy a kisebbségi probléma tulajdonképpen csak az unjonnan csatolt területeken létezik, természetes,

hogy csakis az itteni helyzetet ismerő személy képes szakavatof-

délyi ember alkalmas olyan rendszer létrehozására, amelynek a lelkek kibékítése a célja. Mit szólnának ahhoz a liberális blokk tagjai, ha a kormány így felelne nekik:

— Erdélyi embert akartok? Erdélyi férfitől várjátok az üdvösséget. De hiszen — hogy példát mondjunk — Pteancu Sándor is erdélyi ember?

És ebben a kormányban igaz van. A jelszón kívül tehát szükség van arra, hogy alaposan és veséig nézzék meg azokat az urakat, akik a blokk intenciói szerint hatáskörhöz fognak jutni. Cseberből vederbe esni nem akarunk. Lelkiismeretes szelekcióra van szükség.

tan a kisebbségi problémák kielégítő megoldását kerestülvinni.

Kívánják tehát, hogy a kisebbségi ügyek vezetését és irányítását a csatolt terület helyzetét közvetlenül ismerő férfira bizzák.

3. A tisztviselői kinevezéseknél megállapítható, hogy akár céltudatosan történt, akár nem, de tény, hogy az erdélyi származású tisztviselőket nyelvre és felekezetre való tekintet nélkül ignorálják és félreszorítják. A parlamenti tagok mincseinek ellene, hogy azokon a helyeken, amelyekre megfelelő erdélyi ember nem található, szakképzett és kipróbált régi tisztviselő kerüljön. De semmiesetre sem engedhető meg, hogy ha legalább is hasonló képességű erdélyi tisztviselő akad, akkor az mellőztessék, elhelyeztessék, vagy éppen elmozdítottassék.

4. A közbiztonsági szervezetek sürgős reformra szorulnak. És első sorban a csendőrség mai szervezete nem felel meg a kor követelményeinek. A csendőrök gyengén vannak fizetve, ruházatuk rossz, ami az erkölcsi nivójukat sem emeli, de maga a szervezeti rendszer is gyökeres hibákat tüntet fel, különösen azért, mert a csendőrséghez, csendőri teendők ellátására olyan katonákat osztanak be, akik nem csendőrök, hanem katonai idejüket szolgálják le. Feltétlenül szükség van rá, hogy a csendőrség teljes létszáma hivatásos csendőrökből álljon. Kéri, hogy az új csendőrtörvény megalkotásánál legyenek tekintettel a magyar, de főleg az osztrák csendőrség szervezeti törvényére, amely egyike volt a legjobbaknak.

5. Erélyesen állást foglalnak a tisztviselői kárnál tapasztalható korrupció ellen.

Követelik, hogy a tisztviselői párnak ügyében elrendelt vizsgálatokat olyképpen járassák le, hogy a vizsgálat vezetését a fegyelmi eljárással párhuzamosan azonnal adják át a királyi ügyészségnek is.

Drasztikus szankciókat kérnek a korrupt tisztviselőkre, bárki legyen is az. Kívánják ugyanakkor, hogy a tisztviselői fizetéseket olyan nivóra emeljék fel, hogy ezzel a megvesztegetésekkel szemben immúnizálva legyenek.

6. Megállapítja a memorandum, hogy mindazok, akik visszaéléseket és üzelme-

ket követtek el, a maguk javára fordítják a sajtószabadság jelenlegi megszorítását.

Eppen ezért a memorandum a sajtószabadság korlátjainak megszüntetését még a határszállon is szükségesnek tartja.

annál is inkább, mert a sajtótörvény értelmében az ügyészség éber őrködése módosít ad arra, hogy a sajtó útján elkövetett meg nem engedhető cselekmények szigorúan megtoroltassanak. A közéleti tisztaság megköveteli, hogy a jól szervezett kisebbségi sajtó se gátoltassék meg a kritika szabad gyakorlásában, a román sajtó boldogulása pedig válvetett erővel felkarolandó és előmozdítandó.

7. A sziguranciát, mint a kor követelményeinek meg nem felelő intézményt el kell törölni. Annál is inkább, mert minden városban van államrendőrség és mert

A gazdasági válság megoldása

9. Az erdélyi kereskedelem és ipar nagy válságban van. A kereskedelem és ipar boldogulását különösen hátráltatja, hogy az állam a közszállításokért fennálló tartozásait csak nagy késedelemmel és a felek sokszoros és költséges utánjárása után egyenlíti ki. Kivánják tehát, hogy az állami kiutalások minden utánjárás nélkül történjenek meg, az ordonancia de plátákat az adóhivatalok flottul fizessék ki és ezzel is járuljanak hozzá a pénzhány enyhítéséhez.

10. Egyáltalában kívánatosnak mondja a memorandum, hogy az állami utalványozási rendszer az egész vonalon decentralizáltassék. Tisztviselői fizetéseknél az úgynevezett „status” rendszere kiküszöböltesék és a tisztviselői utalványozások legalkább is a megye székhelyére decentralizáltassanak.

11. Részletesen foglalkozik a memorandum a pénzkrisissal. Megállapítja,

hogy a Banca Nationala, mint hivatalos pénzforgás nem adja meg a kellő támogatást az erdélyi iparnak és kereskedelemnek.

a régábeli nagybankok fiókjai pedig abszorbeálják a pénzt és inkább központi intézetek rendelkezésére bocsájtják, mint sem az itteni kereskedelem és ipar támogatására, főleg pedig a román ipar és kereskedelem megteremtésére fordítanak.

12. Behatóan tárgyalja a memorandum a vasut és posta tarthatatlan állapotát. Kifejti, hogy már válságos legendák forognak közszájon, amelyek — sajnos — szomorú tényeken alapulnak. A posta és vasut bajai megbénítják a közgazdasági élet vérkeringését. A posta gyatrán működik, a pénzt a közönségtől felveszi, de nem fizeti ki. A sürgönyökre nem felel. A leveleket nagy késéssel kézbesítik. Az állapotok anarchikusak. A közgazdasági életben csaknem mindent személyes utazásokkal és intervenciókkal kell elintézni, ami növeli a torlódást és árdragítást idéz elő.

A C. F. R.-nél szigorú szankcióra van szükség, hogy a vagonokkal folytatott bűnös manipulációk megszűnjének.

A parlament óriási hiteket szavazott meg a vagonpark kiegészítése céljaira, ez azonban a bűnös visszaélések miatt nem érezteti hatását. Nem a vagonhiány, hanem a korrupció idézi elő a közlekedés mizériáit, valamint az a körülmény,

hogy a bevált és szakképzett tisztviselőket elmozdították és helyükbe képzettség nélküli protekciós embereket ültettek.

13. Szigorú kritikát gyakorol a memorandum az erdélyi igazságügy menete felett. Rámutat a bíróhiányra és kifejti, hogy az igazságszolgáltatás működése csúdot mond, főleg az itteni törvényeket nem

a szigurancia tisztviselő karába olyan elemek szivárognak be leggyakrabban, amelyek előlétele a legtisztábbnak nem nevezhető.

8. Az állami közvagyon kezelésében gyakran előforduló hűtlen manipulációk, erőszakoskodások és visszaélések világosan bizonyítják, hogy a jelenleg gyakorolt államháztartási rendszer elavult. Eppen ezért a memorandum javasolja,

hogy a régi magyar számviteli rendszernek megfelelő szisztéma vezettessék be,

oly módon, hogy visszaállítandó mindaz, ami ebben a rendszerben jó volt és mellőzendő mindaz, ami rossz. A bevált magyar számviteli rendszer lehetővé fogja tenni az ügyek gyors elintézését és meg fogja könnyíteni az ellenőrzést.

ismerő és azok megismerésére nem is törekvő bírák idehelyezése folytán, oly bírák rovására, akik kitűnően beváltak, hivatalukba rendesen feljártak és kötelességüket teljesítették. A különféle büntetésszerű áthelyezések és degradálások a bírákat elkedvetlenítették. Az erdélyi bírák az előléptetéseknél figyelmen kívül hagyattak, úgy, hogy a jó bírák nagyobbik része le is mondott. Mindez maga után vonta a bíráskodás teljes pangását. A perek, amelyek vagyonok és egzisztenciák felett döntenek, éveken át elajzódznak, elposványosodnak és elkallódnak. A közönség elkerüli a bíróságot, a felek szerződéseikben választott bíróságot kötnek ki, ami az igazságszolgáltatás diszkreditálását jelenti.

14. Részletesen tárgyalja a memorandum az agrárkérdést. Megállapítja, hogy a végrehajtó közegek, a kormány erőyes intézkedései dacára is, lanyhan kezelik a végrehajtást, ami a demagóg hangulat szítására ad módot és okot. Szükségesnek tartják, hogy a határszállon megvédekezés hozzanak az ország belsejéből mérnököket, akik az agrár-reformot jól-rosszul, de mégis végrehajtsák, hogy a kérdés végre nyugvopontra jusson. A hegyes vidékeken, ahol termőföld nincs, az ipar szervezését megteremtését és támogatását kívánják, hogy a nép kenyérhez jusson.

* Zsigmond festőművész képtárlata Kornweisz képkeretező szalonjában október hó 10-ig.

Miért bocsájtottak el megint öt magyar bírót?

A Legfőbb Igazságügyi Bizottság, a Consiliul Superior szeptember 25-én tartotta utolsó ülését, amelyre Stancescu Stefan, a nagyváradi tábla elnöke is kapott meghívót. Elutazása előtt azok előtt, akik érdeklődtek a magyar járásbírák sorsáról, megnyugtató kijelentéseket tett, hogy ezután nem lesznek elbocsátások, mert ő kellemes informálja a bizottságot az itteni bírák képességeiről s munkaságáról. Magához hivatla dr. Kálnay Andor volt törvényszéki bírót, akit Eledre helyezték át s felhívta, hogy adja be pályázati kérvényét a nagyváradi törvényszékhez, miután Kálnai jól tud románul s hasznos bírójá volt már a törvényszéknek. Kálnai eleinte vonakodott a kérvényezéstől, de végül beadta kérését. Nem kell mondanunk, hogy a törvényszéknél egy bírói állás volt üresedésben s ezt a miniszter hamarosan betöltötte Athanasiu járásbíróval.

A táblaelnök elejétől végig jelen volt a Legfőbb Bizottság ülésén, tehát mindent ellenőrizhette, minden bíró sorsához hozzáfűzhette javaslatát s tudhatta az eredményt. Visszajövet Nagyváradra kijelentette az érdeklődőknek, hogy nem lesz változás a járásbíróknál, aki öreg s elérte a korhatárt, az nyugdíjazás alá esik. Fel is hívta magához az öt járásbíró hivatals helyiségebe s ott közölte velük, hogy elmozdithatatlanságukat a Consiliul Superior megállapította. A bírák között volt Persz Ferenc járásbíró is, akit annyira megviselt a napokig tartó bizonytalanság, hogy örömeben rosszul lett s le kellett ültetni egy székre. A táblaelnök megkérdezte tőle:

— Csak nincs rosszul? Mi lerte?

Mire a bíró a váratlan örömet hozta fel elgyengülése okával s megköszönte a jó hírt.

Bírák, ügyvédek kérdőzködtek a táblaelnöknél, hogy ezeken kívül kiket véglegesített a bíróság, de a táblaelnök arra hivatkozott, hogy nincsenek kéznél feljegyzései s nem tudja név szerint kik maradtak még meg, de úgy tudja, hogy a magyarság megpróbáltatásai véget értek s szegény bírák, akiket fátumuk erre a területre sodort, több évtizedes munka után nem kerülnek az utcára, hanem tovább dolgozhatnak s kenyeret kereshetnek családjuknak. A 62 éves dr. Mór é Pál negyven évi munkával vállán jelentkezett, hogy ő is dolgozni akar, csak egy keveset pihen s hozzá-lát a munkához.

A Hivatalos Lap minden reménykedést halomra döntött. Dr. Kálnait áthelyezték, a magyar bírák közül újra három került rendelkezési állományba, azaz kenyér nélkül van,

DORIAN FILMSZINHÁZ

Ma, pénteken bemutató

Az ember-bestia

Izgalmas dráma 7 felvonásban.

A főszerepben:

P. MENICHELLI

kötötték az a Persz Ferenc, akinek a tábla elnöke hivatalos értesítési alapján személyesen adta tudtára, hogy nem vesztette el az átlását.

Felmerül tehát a kérdés, hogy a miniszter dezavualta volna a tábla elnökét, mert nem lehet fellenni sem, hogy a tábla elnöke rosszul volt értesítve vagy végzetesen tévedett, mikor hivatalos közléseit megette. Fájdalmas volna megállapítanunk, hogy a miniszter s a bizottság a tábla elnökének előterjesztéseit nem találta kielégítőnek, azokat ugyan tudomásul vette, de ellenkezéleg határozott épp úgy, mint a törvényszéki bírák ügyében is tette. A jelek azonban mégis erre vallanak. Dr. Zsigre Miklós volt államtitkár közölte a sajtóval, hogy amikor felkereste Marzescu igazságügy-minisztert s feltárta előtte a magyar bírának az igazságszolgáltatásra nézve fontos és hasznos munkásságát s nélkülözhetetlenségét, a miniszter kijelentette, hogy erről mit sem tudott s igyekezni fog valahogyan reparálni a dolgot.

Az illetőségi bizonyítványok kiadásának új rendje

Amióta az állampolgári bizonyítványok kiadását miniszteri rendelkezésre bszűntették, a polgárság körében egyre nagyobb tájékozatlanság uralkodik. Különösen azok vannak megakadva, akiknek utlevélre van szükségük, akikről az utlevélhivatal rigorózan követeli a hovatartozásukat igazoló okmányt. Akik nem váltották ki eddig állampolgársági irataikat, illetőségi bizonyítványt tartoznak utlevél kérvényeikhez mellékelni.

Kérdést intéztünk az illetőségi bizonyítványok megszerzésére vonatkozólag a polgármenteri hivatalhoz, ahonnan az alábbi tájékoztatást sikerült megszerezni:

— Az illetőségi bizonyítványok kiadása körül új szisztema van gyakorlatban. Mindenki kérheti illetősége megállapítását. Az is, aki 4 éve lakik Nagyváradon, mert az elbírálásnál az 1886. évi XXII-ik tc. az irányadó. A kérvényhez csatolandó a szigurania láttamoztatása, a rendőrségtől a bulletin de informatie (személyazonosság.) Ha nagykorú és nőtlen az illető, születési bizonyítvány mellékelendő, nőnél házassági levél. Adóhivatali igazolvány szükséges még arról, hogy a kérvényező négy éve adófizető és erkölcsi bizonyítvány. Az illetőség megadásában a tanács határozata dönt.

Egy rekvirálás a legfőbb ítélőszék előtt

Ritka esetben dönt november 19-én a bukaresti legfőbb semmítőszék, amelynek most nyílt alkalmát elvi jelentőségre emelni a lakásrekvirálás s a letelepedési jog tekintetében a joggyakorlatot.

Nagyváradon a rekviráló bizottság Weinberger Bertalan házban elreklválta a háztulajdonos lakását. A háztulajdonos, mikor megvásárolta a házat, a megfelelő lakás megüresedett, bejelentette, hogy a törvény alapján be akar költözni a házában lévő lakásba. A lakásbizottság a lakást nem adta át Weinbergernek, hanem odaadta egy tisztviselőnek, mint butorított szobát.

Indokolása a következő volt: Weinberger nem román állampolgár, jöhet 25 esztendője lakik ezen a területen, de mert letelepedési engedélye nincs, a lakáshoz igényt nem támaszthat, ennél fogva a tisztviselő joggal követelhetette a lakást a maga számára.

A határozat ellen dr. Turia Miklós ügyvéd panasszal élt a legfőbb ítélőszékhez s kérte a határozat megsemmisítését. Indokolja a kérelmét azzal, hogy az érvényben lévő községi törvény értelmében a letelepedési engedély — így az állampolgárság nem tagadható meg attól, akinek háza van, mert a törvény szerint csak az esetben tagadható meg a letelepedés, ha a kérelmezőnek megélhetése nincs biztosítva, a községre terhet jelent s büntetett előéletű, bűnvádi eljárás, vagy vizsgálat alatt áll s erkölcsileg megbízhatatlan. Annak, aki egy helyen évtizedek óta lakik, adót fizet, a község hatóságaival állandó érintkezésben áll, a közsérkekhez hozzájárul, büntetlen előéletű, nem lehet megtagadni az állampolgárságot.

E kérdésben dönt a Casatie november 19-én. Addig a lakásban egy tisztviselő lakik, akinek butora nincs, egy matrácra alszik s

valószínűleg alig várja, hogy más lakást utaljanak ki neki.

A magyar nemzetgyűlés azonnali feloszlatását várják

Szenzációs felszólalások és incidensek a parlamentben — Nagy Vince és Bethlen magyar miniszterelnök parlamenti párba

Rendkívül izgalmas ülése volt tegnap a magyar nemzetgyűlésnek. Nagy Vince, a Károlyi-kormány volt belügyminisztere két hatalmas interpellációs beszédet is mondott. Beszédének első része Bethlen gróf miniszterelnök genfi programjára vonatkozott és meginterpellálta Bethlent az iránt, hogy állja-e még genfi programját és ha igen, meg fogja-e változtatni eddig gyakorolt itthoni politikáját és érlelőp-tet-e olyan intézkedéseket, melyek megfelelnek a genfi programban hirdetett polgári demokráciának. Az lett volna várható a genfi beszéd után — hangoztatta Nagy Vince hatalmas felszólalásában — ha sokszor hangoztatott „lelkek leszerelésének” ideháza is némi bizonyosságot szolgáltatna volna a miniszterelnök. Hazatérte után legalább is azt kellett volna tennie, amikor látjuk, hogy a szolnoki ítéletek ismét felszínre hozták azt a kelevényét a magyar kormányzatnak, melyben első sorban a kormányzat a bűnös. Mert tény az — mondja Nagy Vince — hogy a bűncselekmények nálunk megtorlatlanul maradnak és a bűnösök szabadon járnak, ellenben a vádlottak padjára ültetik azokat, akik az igazat merték megírni.

Nagy Vince, folytonos közbeszólások közepette, rátér az októberi eseményekre is. Hálás vagyok az alkalmának — mondotta, — hogy az októberi eseményekre a Házban rátérhetek. Annak a kormányzatnak voltam tagja, melynek tisztességért erkölcsi bizonyítványt hozni nem kell tovább mennem Szabó István miniszternél, aki már több ízben kijelentette, hogy hasonló tisztességes emberekkel még nem ült együtt. Én belügyminiszter voltam négy hónapig és noha akkor forradalmi káosz volt, egyetlen olyan gyilkosság sem történt, melynek elkövetője szabadlábon maradt volna. Az ellenforradalmi kormányzatnak hosszú időn át rendelkezésre állott minden nyomozó apparátus, az állampénztárnak, a miniszteri tárcáknak számadásai, de bármiféle vagyoni gazdagodást nem tudtak az októberi emberekre rámondani.

Rátért ezután a Habsburg-kérdésre. Tegnap itt a nemzetgyűlés elnöke — mondotta — hivatalosan jelentést tett két eseményről. A detronizált királyi család egyik tagjának elhunytáról és másik tag-

jának esküvőjéről. A nemzet által detronizált idegenekről mint királyi hercegekről emlékeztek meg. Ugyanakkor tegnap Budapesten kormányhivatalnok és katonai csapatok diszparádával fogadták a királyi család oldalági hajtását. A miniszterelnökségi államtitkár hivatalosan üdvözölte és királyi fenségeknek szólította őt.

Heinreich Ferenc: Jól tette!

Horváth Zoltán: Miért detronizálták? Budaörsre miért nem küldték Bárczyt, hogy üdvözölje a koronás királyt?

Nagy Vince: Tessék tudomásul venni, hogy a reakció minden szélsőséggel, a bolsevizmussal kacérkodik hatalmának fentartása végett. Egyedül egy tiszta demokrácia adna mentességet mindenféle szélsőséggel szemben. Az orosz-magyar szerződésről beszél. Szerinte, ha ez nem profitéségből történt, hanem politikai szempontokból, akkor sem indokolt. A polgári demokrácia megvalósítása és kiépítése oda kell, hogy vezessen, hogy ma még reakciónak látszó országokkal is minden fegyveres beavatkozás elvetésével, a szomszédos államok igazi demokráciájával kell barátkozni fogni. Ezután felolvasta interpellációját, amelyben a választójogi reformot, a numerus clausus eltörlését, az esküdtsek felállítását, az egyesülési, gyülekezési és sajtószabadság biztosítását követeli. A politikai elitétek részére amnesztiát kér, az orosz szovjettal való szerződés elejtését.

Gróf Bethlen István válaszában leszögezi álláspontját az interpellációval szemben. Lehet, hogy a kommunizmus tette lehetetlenné a demokrácia kifejlődését, de közatalattá ezt a demokráciát az a kormány tette, melynek a képviselő ur is tagja volt. A genfi beszédem majd elhangzik itt Magyarországon is és majd egy percig se fogok habozni, ha így eslekednem kell. (Nagy zaj.) A beszéd el fog hangzani a külföld részére is, hadd tudják meg, mit érnek a képviselő ur és kis csoportjának rágalmait. Elérkezett az idő, hogy eltapossuk a hydra fejét.

Nagy Vilmos: Mégis hallatlan, hogy erre tapsolnak az én volt főispánjaim. (Az ellenzék felugrik és egyszerre ezt kiáltja: a gyilkosok feje! Felkiáltások: Hozzák el Héjjast a brigáddal. A képviselő

Apolló mozgó
5, 7 és 9 órákor

Atlantic mozgó
9 órákor

Oktober hó 10 és 11-én, péntek és szombaton

Mennyit ér az asszony?

Érdekesítő amerikai társadalmi dráma 6 hosszú felvonásban.

A főszerepben: Louise Huff

Ezt megelőzi egy 2 felv. vígjáték:

AZ ÖRÖKSÉG

Rossz időjárás esetében az Atlantic mozgó előadása is az Apollóban tartatik meg.

Leszavazták Macdonaldot

Belebukott a munkáskormány egy kommunista-pörbe

lők csoportokba verődnek és csak hosszú szünet mulva folytatja Bethlen beszédét.)

Nagy zaj és vitaközlások, közbekiáltások közben Bethlen olyan kijelentéssel fejezi be beszédét, hogy a kemény Károlyi Mihály okozta aki szerinte, kommunista volt és a magyar nemzet az októberi uralom feletti már pálcát tört.

Bethlen felszólalása után Fábián a csongrádi vizsgálattól beszélt és azt feszegette, hogy két képviselő: Eckhardt Tibor és Zsirkav János játszott össze Piroskákkal.

Közben tört ki az incidens, mely súlyos tettelegességgé fajult. Nagy Ernő ugyanis ezt a megjegyzést tette:

— Ha tudtam volna, hogy Magyarországon ilyen bírák vannak, nem állottam volna a bíróság elé.

Ulain Ferenc (az elnök felé fordul és izgatottan felkiabál neki): Talán rendreutasítaná ezt a közbeszólót. Utasítsa rendre! Vagy akkor ön is aljas bérence ennek a hitvány rendszernek.

Óriási zaj támad erre. A képviselők felugrának, a kormánypárt felől többen Ulain felé rohannak, a szocialisták a padot verik és kiáltják Ulain felé: Gyilkos gazember!

Hedry Lőrinc a tumultusban Ulain felé szalad, utat tör magának és ezt kiáltja: Szentelen gazember! Ne tűrjétek itt az ilyen örültet.

Hedry Lőrinc most Ulainnak rohan és öklével fejen vágja. Kavarodás támad Ulain körül, a képviselők próbálják szétválasztani őket. Eöry-Szabó lefogja Ulaint és a kormánypárt tagjai Hedry Lőrincet megakadályozzák abban, hogy még egyszer Ulainra rontson.

Hedry így kiált Ulainra: Hónapok óta garázdálkodik itt ez az örült!

Az óriási lármában mindenfelől a terem közepére rohannak a képviselők és a nagy zajban az elnök az ülést felfüggeszti. Az ülés felfüggesztése után is tovább tart a dulakodás. Ulain Ferencet még mindig lefogva tartja Eöry-Szabó. Ulain birkózik vele, öklével fenyegeti Fábián Bélát és így kiált feljé:

— Hazug zsidaj! Szentelen, arcátlan gazember!

Fábián Béla visszakiait:

— Márffy védője, Piroskák után!

— Ennek a zsidónak még megadom egyszer a magáét, — kiabál Ulain, — nem félek tőle!

Ulain Ferencet végre Eöry-Szabó és Dréhr Imre kivezették az ülés-teremből.

Budapestről jelentik: A parlamenti események után érdeklődéssel várják az egységes párt ma esti értekezletét amelyen a házszabály-revizió, esetleg házfelosztás kérdése is fel fog merülni. Berkv Gyula, a kormánypárt egyik számottevő tagja, a Magyar Hírlap munkatársának úgy nyilatkozott, legheylesebb volna, ha a nemzetgyűlés azonnal feloszlan és a kormánypárt programjával a nemzet elé lépne. A program főbb pontjai ezek: a forradalom és ellenforradalom minden nyulványának megsemmisítése, a tökéletes belső rend és személybiztonság garantálása, a közzabadságok teljes biztosítása.

ACÉLHANG

Oktober 18-án

ŐSZI HANGVERSENYE

Okt. 18-án

KATH. KÖRBE

MARKOVITS JÓZSEF

Megnyílt!

Strada Ciorogariu

kelengye, fehérnemű és béke-minőségű cérvászon lerakata

(Uri-utca) Nyiri-ház.

Megnyílt!

Az árak olcsóbbak, mint bárhol.

Kérném a nagyrédmű közönség szíves meggyőződését.

Összehívta a király a parlamentet

Szanálják a belföldi adósságokat is —
Bratianu miniszterelnök elutazott Bécsből

Az őszi politikai szezon a mai nappal hivatalosan is megkezdődött. A Monitorul Oficial mai számában megjelent a királyi kézirat, amely a parlament tagjait október 15-re összehívta. A parlamentben, különösen a képviselőházban éles harckokra van kilátás és az ellenzéki pártok az egész országban élénk agitációt fejtenek ki. Az ősz folyamán Bukarestben három ellenzéki párt tart országos kongresszust. A parasztpárt kongresszusát október 26-ára, a Jorga-pártét november 1-ére, az Averescu-pártét pedig november 15-ére hívták össze.

Illetékes helyről felhatalmazták a Radort több lapban megjelent azon hírek cáfolatára, amely szerint a miniszterelnököt az utlevélpanama-ügyben hívták hazára. Ez a hír teljesen valótlan. Az utlevélpanama ügyében megindított nyomozás a rendes mederben folyik és a kormánynak semmi oka nincs a vizsgálat eltussolására. Bárki legyen is a bűnös, elveszi méltó büntetését. Valótlannak azok a hírek is, a melyek a kormány kebelében ez ügygel kapcsolatban beálló változásokról szólnak. Az általános politikai helyzet most a parlament megnyitása előtt egyáltalán nem teszi szükségessé a lapok által kolportált személyi változásokat.

A Dimineata pénzügyminiszter környezetéből arról értesül, hogy az kész tervet dolgozott ki az állam belföldi adósságainak rendezésére. Az adósságokból egy és fél milliárd leit magánvállalatok követték, három milliárdal pedig az állam különböző közintézményeknek tartozik. A pénzügyminiszter a magánvállalatoknál fennálló tartozásokat a jövő év június végéig akarja kiegyenlíteni. Egyelőre négyszáz milliót fordítanak e célra, mely összeget a petróleumfinomító szindikátusa október 14-én tartozik befizetni az állam-pénztárba, háromszáz milliót pedig az állam megtakarított a tüzelőanyag olcsóbodása következtében. Ezt a hétszáz milliót a Banca Nationala fogja kiutalni az állami szállítóknak, a fennmaradó nyolcszáz milliót pedig a pénzügyminiszter a jövő év első felében fogja kiegyenlíteni a költségvetésből várható feleslegből. Ugyanebből a feleslegből fogják fedezni a köztisztviselők fizetésjavítását is.

A Dimineata érdeklődésére, hogy mennyi feleslegre számít a pénzügyminiszter a jövő évi költségvetésben, azt a választ nyerte, hogy június végéig az állam bevételei mintegy öt milliárdal muljakk felül a múlt évi bevételeket.

Bécsből jelentik: Bratianu Jonel miniszterelnök tiszteletére rendezett vacsorán Grünberger osztrák külügyminiszter pohárköszöntőjében többek közt a következőket mondotta:

— A meleg és ragyogó fogadtatás után, amit az önök szép fővárosában az elmúlt februárban számunkra készítettek, hő vágyunk volt, hogy önöket körünkben láthassuk és ez alkalommal nemcsak hálaunk akarjuk kifejezni a fogadtatásért, hanem szimpátiánkat Romániával és azzal a kiváló államférfival szemben, akinek kezébe le van téve a román politika intézése.

Bratianu válaszában a román nép és a román kormánynak az osztrák köztársaság iránt táplált baráti érzelmre utalt. Bratianu elutazása előtt hosszasan ta-

nácskozott Seypellel. A pályaudvaron elutazásakor megjelent Grünberger külügyminiszter, Mihileanu bécsi román követ, a román kolónia és az osztrák politikai élet számos előkelősége.

Mi okozta a „Nordisch-Oesterreichisch-Bank” bukását

Megirtuk legutóbb, hogy a bécsi államügyesség rendeletére letartóztatták Waldegg Ottót, a „Nordisch-Oesterreichisch-Bank” vezérigazgatóját. A vezérigazgató szabaddonbocsátása, vagy további fogvatartása kérdésében az ügyesség mai napig sem döntött.

A bécsi lapok a szenzációs bankbukással kapcsolatban most érdekesebbnél érdekesebb részleteket közölnek Woldegg életmódjáról s arról a tirannusi igazgatásról, ahogyan a letartóztatott vezérigazgató intézete ügyeit vezette.

Leginkább hozzájárult a bank bukásához — írják a lapok — az úgynevezett Bankpalota felépítésének akciója. A „Nordisch-Oesterreichisch-Bank” bankpalotát olyan soha nem látott luksussal rendezte be Waldegg, hogy ez egymaga elegendő lett volna a bank aláadásához. Amellett, hogy Waldegg is és fia is, aki szintén előkelő állást viselt a banknál, horribilis fizetést kaptak. Waldegg személyes tartozása a banknál több mint másfél milliárd koronára rug.

Növeli a volt vezérigazgató elleni elkeseredést az, hogy a bank betétesei között a megbukott intézetnek csaknem valamennyi tisztviselője szerepel, akik most máról-holnapra koldusbotra jutottak. A bank részvényeinek majoritását egy angol pénzesport éppen most akarta megszerezni, amely esetben az összeomlás az utolsó percben még elkerülhető lett volna.

Másféllevi börtönre ítélték egy gyilkos asszonyt

Még 1922. októberében Kiskőh községben Todoca Lina, aki Todoca Tivadar hős halottát özvegye, megölte sógorát, a vele együtt lakó Todoca Irimiet.

A törvényszék Manea-tanácsa tegnap vonta felelősségre a gyilkos asszonyt, aki elmondotta, hogy a véle egy házban lakó Irimie állandóan veszekedett vele és a házból is ki akarta tűrni. A szerencsétlen asszony előbb menekülni próbált a baltával csapkodó ember elől, azután kiakapta a kezéből és négyszer a fejére vágott.

Dr Gerő Sándor törvényszéki orvosszakértő lehetségesnek tartja, hogy a fejseccsapások dulakodás közben támadtak.

Flutur Ioan szomszédja Todocának. Egy reggel hallotta, hogy egy asszony kiabált: „Segítetek a Lina megöli Todoca-t”. Amikor odaérkezett a nő már csupa vér volt és ott találta Flutur Teodort is, aki vadházastársa volt az asszonynak.

Flutur Teodor tagadja, hogy része volna a gyilkosságban.

Több tanu vallomása után a bíróság halált okozó súlyos testisértésben mondja ki bűnösnek az asszonyt és másféllevi börtönre ítélt. Az ügyész és a védő is felelőbést jelentett be az ítélet ellen.

Anyjához vágyik Lengyelországba..

Egy elzúllott lengyel uri fiu a rendőrségen

Boliancu Traian 16 éves lengyel fiu került tegnap a szigorú rendőrök elé. Csavargó, nincs hazája, szülei, senkije. Édesanyja két évvel ezelőtt ment másodszer férjhez egy lengyel állampolgárhoz, itt hagyta tanítónői állását és gyermekével együtt Lembergbe mentek. Férje Lemberg város prefektusának a titkára, jól élt a kis család és Boliancu Traian hamar feltalálta magát új hazájában.

A baj csak akkor következett be, amikor a tizenhat éves Boliancu Traian politikálni kezdett. A politikai hitvallás, amelyre Boliancu Traian felesküdött, a kommunizmus volt. Szolgájuk, egy orosz, oktatta éjszakákon keresztül a fogékony lelkű gyereket és a kommunista elvek mellett a lengyelek elleni vad gyűlöletet is átlántálta Boliancu Traianba. Egyszer megsértette mostoha apjának vendégei előtt a lengyel államot. Elnyomóknak, zsarnokok kényuraknak nevezte őket és mostoha apjának állása volt veszélyeztetve fia politikai elvei miatt.

Boliancu Traiant kiutasították Lengyelországból. Csehszlovákiába járt, majd újból visszakerült Nagyváradra. Ruhája elrongyolódott róla, piszkos, gyűrött kis csavargó lett az elkényeztetett uri fiúból, akinek bakancsára az ut pora rakódott vastag rétegben. Caba Agoston tanfelügyelő felesége, a kit baráti szeretet köt a fiu édesanyjához, magához vette Boliancu Traiant és elakarta helyezni Jugoszláviában élő rokonainál. A jugoszlávai rokonok levelet írtak Caba Agostonnénak, hogy hajlandók nevelni a gyereket, küldje el hozzájuk. Mire a válassz megérkezett, már elesavargott a fiu és csak tegnap jelentkezett újból Caba Agostonnénál. Tegnap az uriaszony felvitte a gyereket a rendőrségre, hogy Jugoszláviába való toloncolását kieszakozolja. Ha itt marad Boliancu Traian, teljesen elzúllik. A rendőrség eltoloncoltatja Boliancu Traiant Jugoszláviába. Ot nyelven, magyarul, románul, lengyelül, oroszul, szerbül beszél és ír a fiu, aki anyjához vágyik Lengyelországba.

Értesitem

t. megrendelőimet, hogy az őszi idény angol szövet különlegességei változatot mintákban, kizárólag egyes öltönyök raktáromra megérkeztek

CSOVITS uri divat-szabó
Str. Rimanóczy-utca 4

MOLNÁRNÁL

Ferdinánd, király (Rákóczi)-út 9. szám

Prima	Flohr harisnya	69	Lei
„	Muslin harisnya	88	Lei
„	Szines ingek	210	Lei
la la	Szines ingek	265	Lei
Prima	Zefir ingek	300	Lei
„	Zefir ing, divat minták	375	Lei
„	Frack ingek	350	Lei

NYAKKENDŐK

divaternyők, bőr- és szövött keztyűk
ORIASI VÁLASZTÉKEK

NAGY CIPŐELÁRUSÍTÁS!

== GONDA TESTVÉREK Cipőáruházában ==

BULEVARDUL REGELE FERDINAND 5. sz. (PARK-SZÁLLODA ÉPÜLET)

Tólhalmozott raktár miatt az összes raktáron levő női-, férfi és gyermekcipőket minden elfogadható árban elárusítjuk.

ÚJ DONSKOK

Bartók Béla szombati hangversenye

A szezon első nagy zenei eseménye: Bartók Béla zongorahangversenye. Értéketően nagy érdeklődést váltott ki a publikum körében. A világhírű magyar művész egyetlen estélyének jegyei iránt nagy a kereslet a Hegedűs Hirlapírodában. Bartók Béla olyan programmal lép a publikum elé, amely az ő nagyságához és képességeihez méltó és amely őszinte megbecsülése Nagyvárad publikumának.

Előre látható, hogy szombaton este zsúfolt ház fogja élvezni Bartók Béla játékát.

* **Elutaztak a csehszlovák hírlapírók.** A romániai tanulmányutjukban lévő cseh újságírók tegnap, szerdán éjjel utaztak el Nagyváradról. Elutazásuk előtt a Palace-étterem külön termében vacsora volt tisztelőikre. Az újságírókon kívül résztvettek a vacsorán Popovici prefektus, Bucico polgármester, Catana rendőrprefektus és Bárdossy tépárancsnok. Vacsora közben Motolescu akadémiai tanár cseh nyelven üdvözölte a vendégeket, majd a felköszöntőt dr. Hoch a Narodny Listi szerkesztője köszönte meg. A vacsora igen szívélyes hangulatban folyt le.

* **Az Orsolya-zárda művész továbbképzője is megnyílik.** A továbbképző festő tanfolyama e hó 13-án veszi kezdetét. A tanfolyam vezetője, Lestyan Béla festőművész. A komoly haladást tartva szem előtt, csak kevés számú növendéket veszünk fel, így csak pár hely áll még a tanulni akarók rendelkezésére. Heti négy óra havi tandíja 350 lei. A tanórák ideje: hétfő és csütörtök d. u. 3–5-ig. November hónapban gyors- és gépirótanfolyam veszi kezdetét magyar-román-német nyelven, különös tekintettel a bankgyakorlatra. Mindkét tanfolyamra a mai naptól lehet jelentkezni a zárda igazgatóságánál.

* **Halálozás.** Lerchner Károly építész 40 éves korában elhunyt. Temetése holnap, szombaton délután 2 órakor megy végbe a Csengeri-utcai gyászházról.

Jakabfy István, a Nyiregyházi Mezőgazdasági és Iparbank igazgatója f. hó 3-án Budapesten elhunyt.

* **Mozgósínházi jelentés.** A nyári szünet után szombaton nyitja meg kapuit a Vigadó mozgósínház, mely eddig is kedvenc intim helye volt a mozilátogató közönségnek, Moly Tamás kiváló kalandorfilmjével, „A vörösbegy”-gyel (Dorian-film), kezdő meg az idei szezon. A kiváló magyar film főszerepeit Lóth Ilka, Csontos, Latabár és Szerémy, a magyar filmélet legjobbjai alakítják. Műsorra kerül még egy kacagtató kétfelvonásos burleszk, a főszerepben Fatty. A Vigadó mozgósínház helyeire a régi maradtak: Páholy 25, zsöllye 20, támlásszék 15, zártszék 10 lei. A mérsékelt áru jegyek a következők: páholy 20, zsöllye 16, támlásszék 12, zártszék 8 lei.

* **Vacsora Mikes Ödön tiszteletére.** A nagyváradai festők abból az alkalomból, hogy Mikes Ödön, kiváló kollégájuk festői pályafutásának negyedszázados dátumához érkezett, Mikes tiszteletére a Palace-étteremben vasárnap este 9 óras kezdettel bankettet rendeznek. A festők a bankettre ezután hívják meg szeretettel Mikes jóbarátait és tisztelőit.

ACÉLHANG

Oktober 18 án

ŐSZI HANGVERSENYE

Okt. 18-án

KATH. KÖRBE

* A Cion-templomban péntek este negyed hét órakor kezdődik az istentisztelet.

* Egy nagyváradai festőművész nyilatkozata. Tekintetes Szerkesztő Ur! A „Brassói Lapok” mai számában „Magángyűjtemények városi pénzen” címmel közlemény jelent meg. Tisztelettel kérem Tek. Szerk. urat, hogy b. lapjában alábbi soraimnak helyet adni sziveskedjék: Mivel éppen én vagyok az, kinek a „Brassói Lapok” szerint jelenleg kiállítása van s azonfelül csakugyan én kértem Bucico Coriolan polgármester urat, hogy jubiláris kiállításomra egy, — a város által pár év előtt megvásárolt — festményemet átengedni sziveskedjék; kötelességemnek tartom az alábbiak kijelentését: Igenis épen a festményemnek kereséskor láttam és tapasztaltam, hogy a város által az utóbbi évek alatt vásárolt festmények, melyek mindegyikét ismerem, mind megvannak a különböző hivatali szobákban s azt, hogy éppen az én, az általam keresett festményemet nem találtam meg, annak tudható be, hogy egyrészt már nem állott elegendő idő rendelkezésemre az összes szobák átnézésére, másrészt pedig a közelmúltban a város összes hivatali szobái újra festettek és ez alkalommal a képek elrendezése másképp történt, mint a múltban volt. Nem akarom, hogy a „Brassói Lapok” hamis beállítása és a tényeknek meg nem felelő közlemények miatt én, vagy más festőkollégám ártatlanul ferde világításba kerüljön a városnak vezetőségével szemben, ugyanakkor, amikor éppen halánkat kellene nekünk művészeknek — nemzeti különbség nélkül — kifejeznünk a város eddig is követett művészeti pártolásáért. Kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy városunk vezetősége éppen halánkat érdemli meg és a „Brassói Lapok” igaztalan támadásával az illető cikkirő teljes tájékoztatottságát bizonyította be. Midőn ezen nyilatkozatomat kiadom, hozzá teszem még, hogy ismerve kollégáim véleményét is, csak azért nem irathatom alá velük nyilatkozatomat, mert nincsenek ez idő szerint mindnyájan idehaza. Fogadják Szerk. Ur, stb. Mikes Ödön festőművész.

* **Barna Sári lakást keres.** A szintársulat ujonnan szerződött tagjai közül Barna Sári szubrett a Mézeskalács előadásain egy csapásra betáncolta magát a közönség szimpátiájába. A művésznő idejét éppen a Mézeskalácsra való előkészületek annyira igénybevételek, hogy miáltal a többi új színészek jól-rosszul elhelyezkedtek Nagyváradon, addig ő mai napig sem tudott magának megfelelő lakást kapni s most is szállodában lakik. Keres butorított szobát a központban s kereti azokat, akik hajlandók számára szobát kiadni, hagyják címüket a Nagyvárad kiadóhivatalában.

* **Egy volt városi tanácsos tragikus öngyilkossága.** Pécsről jelentik: Herbert János volt városi tanácsnok, a villanygyár igazgatója Pécsen agyonlőtte magát. Herbert János a Pécsi Naplóba cikkeket írt, amelyekben megvádolta a polgármestert és több tanácsost, hogy a villanygyár szénzállításánál a város hátrányára kötöttek szerződéseket s külön jutalmakat fogadtak el. A bíróság a vádat nem látta bizonyítottnak és Herbertet rágalmazás vétségében büntőnek mondván ki, Herbert Jánost négyszer három millió korona pénzbüntetésre ítélte. Amikor az ügyvéd felkereste a volt tanácsos villanygyári igazgatót, lakásán holtan találta. Érdekes, hogy nyílt leveleinek egyik vádlottja, Mendvich polgármester koszorút küldött és a temetésen bucsúbeszédet fog mondani.

* **Rubinstein Erna, a világ legnagyobb hegedűművésznője e hó 27-én, hétfőn tartja egyetlen hangversenyét a Kath. Körben.** Jegyek előjegyezhetők a Musicában.

* „KEGYELET” a Sas alatt.

* **Vasárnap délután 4 órakor NAC** — Törökveszélyes lesz a szövetség rendezésében. Ez a mérkőzés egyúttal revanch-jelleggel is bír. Előzőleg Máramaroszigeti S. E. — Makkabea bajnoki mérkőzés.

* **Aszódinál Sas-palota tea-rum literje** 30 lei, új termésű teák és kávék érkeztek.

* **Özv. Stern Rezsónénél Str. Avram Iancu 16. (v. Kossuth-u.)** babakelengyék és gyermekfehérnemű különlegességek.

Darvas harisnya a legjobbak.

* **A lipcsei vásárról nagy mennyiségű** szőrmearuval megérkezett Leichner szücsmeister Str. Ciorogariu (Uri-utca) 4.

* **Őszi idényre fű és leányka-ruhákat** a legjobb kivitelben, jutányos áron készít Özv. Rácz Hermann Str. Jorga (Zöldfa) utca 6. szám.

TOZSDE

Zürich, október 9. Nyitás: Berlin 10 0-a 124, Newyork 522 fél, London 2332 fél, Páris 2715, Prága 1557 fél, Budapest 0 0068, Bukarest 280, Bécs 0 0074 05.

Bukarest, október 9. Zárlat: Devizák: Páris 955, London 822, Newyork 183, Róma 810, Zürich 35 60, Bécs 26 egyen., Prága 555

Valuták: Font 825, frank 990, svájci 36, lira 820, dinár 260, dollár 183, osztrák 27 fél, magyar 26, székeli 555.

Zürich, október 9. Zárlat: Berlin 10 0-a 124, Amsterdam 203 fél, Newyork 523 egyen., London 2342, Páris 2715, Milánó 2265, Prága 1550, Budapest 0 0068, Belgrad 755, Bukarest 85, Bécs 0 0073 háromn.

Budapest, október 9. A csütörtöki értéktőzsde zárata: Angol-Magy. 40, Magyar H. 405, Leszám. 5750, Salgó 490, Allamv. 430, Keresk. b. 1035, Pesti Hazai 2910, Borsod-Misk. 127, Első Bp. gőz 10 háromn., Beocsini 810, Borsodi szén 85, Köszén 2375, Urikányi 645, Globus 30, Olasz. 20, Rima 113, Fegyver 910, Ganz-Danub. 1920, Ganz-Vill. 940, Láng 82, Égisz 34, Goldberger 140, Karton 92, Adria 1020, Österm. 180, Gummi 216, Osztr. H. 144, Georgia 299, Olaj 58, Vilányi 42, Guttman 660, Lipták 19, Neuschloss 29, Ofa 440, Nasici 1875, Tröszt 160.

Budapest, október 9. Termény-tőzsde: Gabonapiac szilárd. Pestmegyei buza 435, rozs 425, ujjab 365, merzsolt kukorica 330 ezer korona.

SZÍNHÁZ

— **Süt a nap.** A Süt a nap, amely tavaly minden előadása alkalmával zsúfolt házakat, vonzott, Zilahy Lajos verőfényes magyar tájképe szerepelt tegnap a színház műsorán. Villanó áttekintést nyújtott ez az est az új szereposztás nem egészen szerencsés összevetését a tavalyival szemben. Egész szerepkörök vannak betöltetlenül, ami valami foghíjas kerék időnkinti zökkenéséhez teszi hasonlóságot a beugrott színészek jelenésinél a lendülésben megakadt darabot. Hetényi Elemér lakkeszizmás nyomorgó református tiszteletadó kevés illúziót keltett, Körösy Juci, ez a különben kitűnő színésznő küzdött a tanítóné nem neki való szerepben, Hevesi Miklós Sámson Mihály elfogadhatót nyújtott. A régi Madas, Tóth Elek, Pogány Janka hatalmas alakítása mellé ért fel Biharai Nándor a forgalmazó szerepében, Sós Mihály, akiben a primitív eszközökkel dolgozó új színész szelénjét véljük minden alkalommal felfedezni. Madasné bántóan tulhagyanos beszéd, ugyancsak Békefi Mihályné is.

— **Mézeskalács.** A Sziv küldi szívek szívesen szálló ige lett Nagyváradon, mióta az operettársulat Emőd Tamás Mézeskalács című operettjét bemutatta. A legeredetibb magyar operett a legközelebb pénteken B) bérletben kerül színre Barna Sáival, Bieze Margittal, T. Pogány Jankával, Gróf

Lászlóval, Stollal, Madassal és Biharival a főszerepekben. A péntek esti előadás iránt érthető érdeklődés nyilvánul meg, ami nemcsak a kitűnő darabnak, hanem a nagyszerű előadásnak is szól.

— Lila akác. A prózaegyüttes az utolsó simitásokat végzi Szép Ernőnek poétikus színjátékából, a Lila akácból, melynek bemutatója minden bizonyítvánnyal egyik legértékesebb eseménye lesz a kezdődő szezonnak. A romantikus színjáték főszerepeit H. Körösy Juci, Kertész Mancsi, Betegh Béby, Tóth, Martinek, Madas, Galambos, Sós és Stoll játsszák. Különös érdekessége lesz a Lila akác előadásainak, hogy egy barzonjongorista szerepében Békefi Mihály karmester, mint színész fog bemutatkozni.

— Betegh Béby, Rohonczy Mihály és Sós Mihály bemutakozása. Vasárnap este ünnepi előadása lesz a színháznak, amennyiben a Budapesti színdarab legértékesebb szubrettje, Rohonczy Mihály gyönyörű hangja és kiváló játéktudása bonviván és Sós Mihály, az új színészgeneráció egyik legértékesebb és eredeti humorral megáldott komikusa mutatkoznak be a Marinka táncosnő című operettben. Emeli a vasárnap esti előadás jelentőségét az a körülmény is, hogy Békefi Mihály a színház új karmestere, akinek zeneszerzői sikere Erdélyszerte ismeretes, ez alkalommal mutatkozik be tulajdonképpen a nagyváradi közönségnek. A Marinka táncosnő többi szerepeit a kitűnő énekesnő, Biczó Margit, Bihari, Stoll és Hevesi játsszák.

— Délutáni előadások. Szombaton délután első helyarákkal Mihályiné két lánya, a mult szíves legfrappánsabb magyar vígjátéka kerül színpadra. Vasárnap délután az operettgyűjtés Grof Lászlóval a címszerepben, a fő női szerepben pedig Barna Sárival és Betegh Bébyvel a Kis kadeitot fogja játszani.

MOZI

— A Dorján Filmszínházban ma, pénteken kerül először bemutatásra „Az emberbestia” című olasz dráma, mely Robert Buchanan „La Femme et l'Homme” híres regénye után kerül filmre. A kiváló olasz filmdráma főszerepét a híres dramaturg filmszínész, P. Menichelli alakítja. Az előadások 5, 7 és 9 órákor kezdődnek.

— Akarja tudni, Mennyit ér az asszony? Nézzé meg az Apolló és Atlantic mozgókat legújabb amerikai slágerfilmjét, a mely a legérdekesebb stílusban tárgyalja és igazolja a tisztá, erkölcsös asszony diadalát, a könnyelmű, léha asszony felett. Louise Huff, ez a kivételes tehetségű, szép amerikai művésznő alakítja a fő női szerepet. A roppant érdekes, mindvégig lebilincselő drámát egy 2 felvonásos vígjáték, az Örökség előzi meg.

NYILTÉR

Megérkezett.

Legfinomabb női és férfi kabát és raglán szövetek, ugyancsak valódi angol kosztüm és öltöny kelmék nagy választékban. — Kérjük rak-tárunkat vétel kötelezettség nélkül megtekinteni.

Spiegel & Oláry

B-dul Regele Ferdinand (Rákóczi-ut) No. 7.
Szabókellékek és bélésszűk a legnagyobb választékban.

DIÁKEGYENRUHÁK

legszebben és legolcsóbban készülnek

ERDŐSI BERTALANNAL

Str. Gen. Mosoiu (Mezey Mihály-utca) 4. sz.

XXXXXXXXXX

Magas árban vezek

brilláns, arany, ezüstékszereket és dísz tárgyakat, töredék aranyat, ezüstöt, arany szápadlást, arany és más hámis fogakat,

Freund Benjámín

ékszerész, Nagyvárad, Calea Regele Ferdinand (Rákóczi-ut) 11. Széchenyi-izáló épület.
Ez szer első díjon kapható.

XXXXXXXXXX

Ebédli

modern vitrinrel
6 börszék, 2 börfotel palisander
50.000 Leier
sürgösen eladó

Cim:

Sternbergnél
kishidli

A TITOK

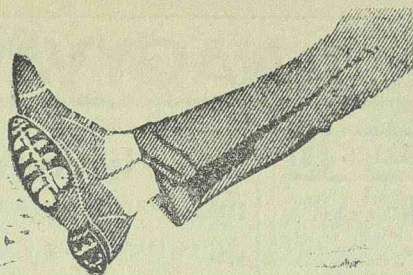
Irta: Bónyi Adorján.

Meggyőződtem róla, hogy minden rendben van. Hidegárd ekkor bort forralt nekem, mibe édesen pácolt fűszereket kevert, amint már hideg téli estéken is mindenkor megkövetelte izlésem ezt a kellemes melegítő italt. Kissé még olvasgattam, esténként szeretek a nemes római írőkkel társalogni, majd pedig elálmosodtam és lefeküdtem.

Bizonyos vagyok benne, hogy Hildegárd sem akkor, sem később senkit se bocsátott be házamba. Különösen nem tehetett ezt egy nőszeméllyel, hiszen ő ismerte a nők iránti tökéletes ellenszenvemet, parancsa volt rá, hogy asszonyi állat az én házamba be nem teheti a lábát és Hildegárdot nem is tartottam volna, ha nem osztja a nőkről való nézetemet, mely szerint a nők hitvány, felesleges és közönséges teremtmények, gyűlöletreméltóan irigy, léha és haszontalan lények, a férfi nemnek megátalkodott ellenségei, kik bennünket öntünk hivatásában csak akadályoznak, önmagukból kiforgatnak és végeredményben feltétlenül tönkretesznek. Köztudomásu, hogy egész életemben ezek az elvek vezettek és mindenkor a gyűlölet és harag ostarával vertem le minden asszonyi állatot oda, ahová való, a férfiú megvetésébe.

Tehát lefeküdtem és úgy emlékszem, nyomban elaludtam. Később egyszerre — most úgy rémlik nekem — halk neszre riadtam föl. A zaj nem ismétlődött meg, tovább aludtam. Majd később megint úgy rémlett, hogy csendes lépegetésekre ébredtem, mintha valaki nagyon lágyan távoli dalt dudolt volna, de ismét azt hittem, álmodom. Később megint föjtött, csukló sírás riasztott fel, de amint megmozdultam, nyomban elhallgatott. Igen fáradt voltam és újból átadtam magam az álomnak. Hajnal felé egyszerre csak valami forró és kétségbeesítő érintést éreztem az arcomon, felakartam kiáltani, de ekkor a számra tapadt és közben, de igen messziről, mintha csufondáros, hátborzongató, hosszú, halk kacagást hallottam volna. En soha életemben asszonyt meg nem csókoltam, én nem tudom, ez volt-e a csók, amit én éreztem, csak annyit tudok, hogy mélységesen, fájdalmasan elkábultam tőle. És többé már reggelig nem is történt egyéb semmi sem.

De reggel, amikor fölkeltem és átmentem a szomszéd szobába, ott találtam a karszékekben, úgy, amint a város urai láthaták, ezt az idegen asszonyt. Nem mozdult



PALMA

kaucsuksarok és talp

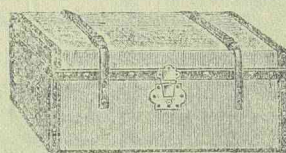
ruganyossá és
zajtalaná teszi
járását, kiméli
lábát és cipőjét
Tartósabb
a bőrnél!!!

és nem felelt semmij kérdéssemre. Csak rámszegezte némán gyűlöletes és retentő szeméit és hallgatott. Ez annyira elémított, hogy azonnal segítség után szaladtam. Hildegárd még aludt és hiába költögettem, nem akart felébredni. Most már bizonyos voltam benne, hogy itt ördögi játék történik, ez a nő földöntuli hatalommal életemre és vagyonomra tör, elrohantam tehát a városba segítségért.

Ulk Julián kalaposmester kimerülten hallgatott el és elfordította fejét a vádlatok padján mozdulatlanul és tágranyított nedves szemekkel üldögélő asszonytól.

Három nap egymásután naponta kétszer is maga elé hozatta a bíróság a tömlőből az asszonyt. Kérdéseket intéztek hozzá, udvariasan is, indulatosan is, de az asszony csak csodálkozva és sötétlen hordozta szemét egyik bíróról a másikra és hallgatott.

(Vége köv.)



Gyárunkban, Str. Cuza Voda (Szacsval-utca) 18. szám alatt egy külön

detail áruosztályt rendeztünk be elsőrendű bőröndárunk, berendezett kassettáink és iskola-táskáink eredeti gyári árban való elárúsítása céljából. Felvállalunk továbbá mindenféle szakmánkba vágó különleges bőröndárak elkészítését és szerelést, ugyancsak vállalkunk javításokat is.

Nagyvárad Bőröndáru és Táskagyár

Str. Cuza Voda (Szacsval-utca) 18. szám.

Vadász & London

fűszer- és csemege kereskedésébe

FRISS DUNAI

ÉDES VIZI HAL

érkezik minden hétfőn és pénteken

A legkisebb hirdetés ára 30 leu

A NAGYVÁRAD APRÓHIRDETÉSEI

Egy sor ára 3 leu, vastag betűs 4 leu

OKTATÁS

Nyeloadikos zsidó lyceumista tanítványt vállal. — Cim: Biró József, Zárda-utca 1. 149

Gedjda lyceumban érettségizett joghallgató lyceumi, középiskolai és magántanulók tanítását vállalja. — Cimeket Sztaroveszky-utca 2. Tözszébe. 156

LAKÁS

Beköltözhető 3 szobás magánházal keresek sürgősen megvételre. Cimet "500.000" jellegére a kiadóba kérek. 155

ALKALMAZÁS

Perfekt szobaleányt keresek október 15-re. Sonnenfeld Andorin, Strada Prinful Carol (Szilágyi Dezső-utca) 6. 75

Házmeztért felveszek, lakást, tisztást adok. Kétszobás spór eladó. Háztulajdonos, Szabadság-utca 8. 150

Masamod leányok azonnali belépésre felvételnek. Bennek & Kiss kalapüzemében, Cuza Voda (Szacs-vay-utca) 17. 154

Intelligens magyar kisasszony gyermekek mellé állást keres. Cimet a kiadóba kér. 151

Perfekt fiatal szakácsnő, ki kitűnően főz felvetetik. Cim Hegedűs Hirlapirodában. 158H

ADÁS-VÉTEL

Eladó olcsón barok tükrös szekrény (trumeau) márványlappal és egy ismétlő falóra. Bul. Reg. Ferdinand 12., III. em. 22. 132H

Selyem horgolt ridikulók, fehér nec terítők kaphatók. Szász, Ferdinánd király (Rákóczi-ut) 30. jobbra. 975

Eladó egy masszív juharfa hálószoba bútor. — Bóné asztalosnál, Pece-utca 13. 157

Eladó filé csipkék, betétek, motívok, gipürle motívok, kézimunka storók, függönyök, arany és fehér terítők, diványpárnák, zsebkendők, abrosz 12 szalvétával, egy vég finom rum-burgi vászon, kelim abrosz, nappali abrosz, egy 12 személyes porcellán, egy 6 és 12 személyes ezüst evőeszköz. Goblineképek, szőnyegek, álló lámpa erno. — Bul. Regele Ferdinand (Rákóczi-ut) 30. sz., jobbra -ZASZ. 977H

Rudolf Mosse 9264—1605.

Árverési hirdetmény.

Erdős Testvérek engelsbrunni cég ezennel közhírré teszi, hogy az átvételben és fizetésben késedelmes Szűcs Pál aradi lakos terhére, veszélyére és költségére, a ker. törv. 352. §-a alapján folyó évi október hó 14-én d. e. 11 órakor dr Pascutiu Livius aradi közjegyző irodájában (str. Alexandri 3.) közjegyző közbenjötté mellett megtartandó nyilvános árverésen 10.000 kilogram 0 g. lisztet ab Aradul-Nou állomás waggonba rakva, zsákkal együtt eladni fog.

Kiküldési ár 132.000 lei, bánatpénz 13.200 lei. Árú mintája Dr Pascutiu Livius aradi köz-

Két—három szobás modern lakást keresek

magas lelépést és közvetítési díjat fizetnek. Cim Stefan cel Mare (Tisza Kálmán)-tér 15 földszint kapu alatt balra. — Értekezni délután 2—5-ig.

Iskolaszerek,

Füzetek, körzők, rajztáblák stb. nagy választékban, kicsinyben és nagyban kapható

Mégay és László cégnél

Oradea-Mare, Str. Avram I. Kossuth-u. 2
Telefon 623

ELADÓ: Széles-utcán új nagy ház, hét lakással, üzemhelyiséggel, kerttel, beköltözhető lakással 330.000; Szent Iános-utcán két négyszobás magánház, azonnal beköltözhető lakásokkal; Jókai-ut-cán magánház átadó 4 parkettes szobás lakással; Csengery utcán háromszobás magánház, mindenféle mellékkel, átadó lakással 200.000; Bethlen-ut-cán nagyobb ház, átadó háromszobás, tűrdőszobás lakással 400.000; Péter-utcán kisebb magánház 170.000; Uri-utcán nagy emeletes ház. Ezenkívül több ingatlan.

CSAPÓ, Str. Akadémia-u. 6.3—6-ig

DER VAMPIR



entstaubi
reiniqt
schont

Fabrikat der
**ALLGEMEINEN
ELEKTRICITÄTS-GESELLSCHAFT**
zu haben in allen
Elektrotechnischen Verkaufserchäften.

MARVAN.

Olvassa el a következő érdekes könyveket:

Babits: Irodalmi problémák 2336
Benedek: Ady Breviarium 2338
Jókai: Lélekidomár '2337
Lambrecht: Mount-Everest ostroma 2340
Molnár A.: Wagner Breviarium 2339
Molnár Ferenc: Doktor ur 2335
Pásztor: Amerika Kanadától Panamáig 2350
Strindberg: Utopiák a valóságban 2334
Twain: Ellopott fehér elefánt 2334
Wedekind: Föld szelleme 2335
Sue Jenő: Bolygó zsidó. 2341.
A, B, C, D.
Level: A névtelen sziget. 2342.
J. Conrad: Félvér. 2343.
Alorge: A tözsde ura. 2344.
Hauf: Mesék. 2345.
Voltaire: Levelei. 2347.
Rochefoncauld: Gondolatok 2348.
Borrugh Tarzan visszatérése 2349.

HEGEDÜS
HIRLAPIRODA
kölsönkönyvtár

(Kérjük, hogy ezeket az új számokat az előfizetők a katalógusba beírni sziveskedjenek)

Lámpázott friss tojás kapható drb 2 leu, héjtojás drb 1.40. Kolliner toas-
raktár Str. Ep. Pavel-u. 26.
138

Regényeket (egész könyvtári is) ruhaneműt veszek. Hívásra házhoz megyek. Kollinné, Str. Fruelesului (Tilinkó-utca) 14. 148

Butelias üvegek eladók. — Cim a kiadóban. 62

Rámás tűkör megvételre kerestetik. Cim a Hegedűs Hirlapirodába. 147

Házak eladók. Házeladás, megbízásokat vállalunk. — Kölsönkönyvet megszerzünk. Magánpénzeket, jutalékkal kihegyezünk. Adásvételi R-t Parcul Traian 12. Értésítés délután. 5

Eladó ebédő, háló, nappali komplett szoba, ágyak szekrény, fekete taragott konzul tűkör és kis asztal, szoba mozi teljesen jó, hosszu zongora. Bul. Reg. Ferdinand (Rákóczi-ut) 30. jobbra. Szász. 976

Eladó prémium díszített téli kabát, (14 év. leány) cipők, jó állapotba, str. Str. Cuza Voda (Szacs-vay-utca) 19.

Városi bunda, sziliszkin gallérral, teljesen jókarban eladó. Bul. Regele Ferdinand (Rákóczi ut) 30. Jobbra. Szász. 962H

Különfélék

Utlevél, bérlet és bármily igazolványhoz szükséges tényképek legolcsóbban Zenker fényképszínház, Str. I. C. Bratianu (Szaniszló-utca 25. Felvételek este fél 8-ig.

Őszl, téli női kosztümök, köpenyek, ruhák és férfi fehérneműek 250—600 leig izlésesen készülnek a leg-egyszerűbbtől a legdivat-sabbig. Nilgésztelep 100/62a Schwartz-ház. 340

Plissé és gouvre munkák nagyon olcsó árban készülnek Strada Alexandrii (Teleki-utca) 22. sz. alatt, a kapuval szemben. Ny.

Kitűnő eredeti
Nagy Gábor-féle
**Delavare
ó-bor**

literenként ismét kapható kizárólag

Polonkay József

füszerüzletében
Str. Vlahuța (Szent János-utca) 28. sz.

jegyző irodájában megtekinthető s ugyanott az árverés egyéb feltételei is megtudhatók.

Arad, 1924. okt. hó 6-án.

Erdős Testvérek,
engelsbrunni cég.

Villamos berendezéseket

javitásokat, lámpa tisztítást, galvanizálást
juttatásos ár-
ban készíti: **ÓCSAY**

(volt Grünfeld és fia cég)

Gen. Mosoiu (Kert)-u. 4. Ipartestület mellett



Amerikai

IRÓGÉPSZALLAGOK, CARBON-PAPIROK, SOKSZOROSÍTÓ GEPEK
ÉS ANYAGOK GOLDSTEINNAL
TELEFON: 11-45.

Sonnenfeld Adolf nyomda Részv.-Társ.